

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

Юридичний факультет

*Кафедра фінансово-економічної безпеки та інтелектуальної
власності*



Ю.Є.Якубівська

**Навчально-методичні матеріали
з дисципліни
ПРОТИДІЯ ПРОМИСЛОВОМУ
ШПИГУНСТВУ**

Тернопіль - 2016

УДК [65.012.8+343.534](072)
Н15
ББК 56.9(4Укр)290.4+67.9(4Укр)408.12

Протидія промислового шпигунству : Навчально-методичні матеріали з дисципліни // Укладач: Ю.Є.Якубівська. - Тернопіль: ТНЕУ, 2016. – 44 с.

Укладач:

Якубівська Юлія Євгенівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансово-економічної безпеки та інтелектуальної власності Тернопільського національного економічного університету.

Відповідальний за випуск: **Мартинюк Володимир Петрович**, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансово-економічної безпеки та інтелектуальної власності ТНЕУ.

Рецензенти:

Комар Н.В. – кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародної економіки Тернопільського національного економічного університету.

Ребар О.В. – кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри маркетингу та комерційної діяльності ПВНЗ «Тернопільський комерційний інститут».

Рекомендовано на засіданні кафедри фінансово-економічної безпеки та інтелектуальної власності Юридичного факультету Тернопільського національного економічного університету (протокол № 11 від “12” квітня 2016 р.).

Схвалено науково-методичною радою факультету (протокол № 8 від “25” квітня 2016 р.).

© Ю.Є.Якубівська, 2016

ЗМІСТ:

| | |
|--|----|
| Мета й завдання дисципліни „Протидія промислового шпигунству”..... | 3 |
| Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни..... | 4 |
| Завдання вивчення дисципліни „Протидія промислового шпигунству”..... | 4 |
| Завдання лекційних занять | 6 |
| Завдання практичних занять з дисципліни..... | 6 |
| Зміст дисципліни „Протидія промислового шпигунству”..... | 7 |
| Тематика практичних занять | 8 |
| Комплексне практичне індивідуальне завдання | 12 |
| Самостійна робота з дисципліни „Протидія промислового шпигунству”.. | 14 |
| Організація та проведення тренінгу з дисципліни „Протидія промислового шпигунству”..... | 15 |
| Тестові завдання з дисципліни для самоперевірки знань студентів..... | 15 |
| Практичні завдання з попередження проявів промислового шпигунства на підприємстві..... | 21 |
| Ситуаційні завдання з питань протидії та боротьби з промисловим шпигунством на підприємстві..... | 25 |
| Словник термінів та понять..... | 34 |
| Рекомендована література | 39 |

МЕТА Й ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ „ПРОТИДІЯ ПРОМИСЛОВОМУ ШПИГУНСТВУ”

Предметом навчальної дисципліни „Протидія промисловому шпигунству” є розвиток системи захисту та боротьби з промисловим шпигунством. Вона розкриває систему знань, що пов’язана з цілеспрямованим впливом на працівників організації (підприємства, фірми) для забезпечення її ефективного функціонування та підвищення конкурентоспроможності на ринку з одночасним збагаченням інтелектуального, творчого і культурного потенціалу працівників, задоволенням їхніх потреб у професійному навчанні, плануванні трудової кар’єри та професійно-кваліфікаційному просуванні, соціальному розвитку.

Мета навчальної дисципліни „Протидія промисловому шпигунству” — допомогти студентам, слухачам опанувати теоретичні основи та виробити вміння і практичні навички з планування та організації протидії промисловому шпигунству в умовах ринкової економіки, структурної й технологічної перебудови галузей економіки.

Зміст навчальної дисципліни складають принципи і методи протидії промисловому шпигунству, теоретичні та практичні проблеми розроблення проекту розвитку персоналу організації, вибору найбільш ефективної технології, засобів і методів протидії промисловому шпигунству з урахуванням конкретної ситуації на підприємстві.

Програма та тематичний план дисципліни орієнтовані на глибоке та ґрунтовне засвоєння студентами теоретичних знань з формування методів протидії промисловому шпигунству.

НАЙМЕНУВАННЯ ТА ОПИС КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ФОРМУВАННЯ КОТРИХ ЗАБЕЗПЕЧУЄ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Кожен студент повинен отримати певний набір компетентностей, формування яких здійснюється через результати навчання. Результати навчання повинні формулюватися таким чином, щоб досягати однієї чи декількох перерахованих нижче компетентностей:

1. Інструментальні компетентності:

Навики управління інформацією (уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел).

Прийняття рішень щодо боротьби з промисловим шпигунством

2. Фахові компетентності:

Засвоєння основ базових знань з професії (у сфері ФЕБ)

Здатність застосовувати знання на практиці

На основі знань, отриманих в університеті, вміти протидіяти промислового шпигунству.

ЗАВДАННЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ „ПРОТИДІЯ ПРОМИСЛОВОМУ ШПИГУНСТВУ”

Завдання навчальної дисципліни „Протидія промислового шпигунству” полягає в тому, щоб на основі теоретичних положень безпекознавства, менеджменту й узагальнення практичного досвіду роботи розкрити зміст, організаційні форми та методи роботи у сфері протидії промислового шпигунству.

Навчальна дисципліна „Протидія промислового шпигунству” не є самоціллю, яка досягається у відриві від виробничої, соціальної та інших сторін діяльності організації. Виходячи з цього *одне з найважливіших завдань навчальної дисципліни* — визначення змісту і межі проблем,

пов'язаних із прийняттям управлінських рішень щодо протидії промислому шпигунству в тісному взаємозв'язку з вирішенням інших питань функціонування організації у ринковому середовищі. Це сприяє більш чіткому визначенню місця та підвищенню значення заходів із протидії промислому шпигунству в системі економічної безпеки підприємства.

Виходячи з поставленого завдання навчальної дисципліни, студенти і слухачі *повинні знати:*

- поняття і завдання, мету і завдання, стратегію і тактику протидії промислому шпигунству,;
- зміст роботи служби безпеки, особливості протидії промислому шпигунству, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників даної служби на великих, середніх і малих підприємствах;
- специфіка планування і прогнозування впливу превентивних та реактивних заходів в контексті нейтралізації загроз виникнення промислового шпигунства;

Одержані теоретичні знання дадуть змогу студентам та слухачам у майбутньому як спеціалістам і магістрам у сфері управління фінансово-економічною безпекою, економіки праці й менеджменту персоналу *вміти вирішувати такі завдання:*

- здійснювати професійне навчання, планування протидії промислому шпигунству для реалізації цілей стратегічного управління організації як виробничо-господарської системи;
- забезпечувати найповніше використання надійності, здібностей, інтересів і нахилів працівника, протидії промислому шпигунству і в такий спосіб підвищувати гнучкість підприємства, його конкурентоспроможність на ринку, успішно протидіяти дестабілізуючим факторам зовнішнього та внутрішнього середовища.

ЗАВДАННЯ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ „ ПРОТИДІЯ ПРОМИСЛОВОМУ ШПИГУНСТВУ”

Мета проведення лекцій полягає у тому, щоб ознайомити студентів із основними сучасними методами протидії промисловому шпигунству.

Мета проведення лекцій полягає у:

- викладенні студентам у відповідності з програмою та робочим планом основних питань щодо протидії промисловому шпигунству в контексті економічної безпеки підприємства; законодавчої та нормативної бази.

- сформувати у студентів цілісну систему теоретичних знань з курсу „Протидія промисловому шпигунству”.

ЗАВДАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ „ ПРОТИДІЯ ПРОМИСЛОВОМУ ШПИГУНСТВУ”

Мета проведення практичних занять полягає в тому, щоб виробити у студентів навички практично застосувати сучасні методи протидії промисловому шпигунству на підприємстві, чинне законодавство України, які регулюють боротьбу з промисловим шпигунством для майбутнього використання в управлінській діяльності.

Завдання проведення практичних занять:

- розв’язувати конкретні питання стосовно використання сучасних форм протидії промисловому шпигунству;

- практично вирішувати питання щодо класифікування методів та форм діяльності контррозвідки;

- орієнтуватись на протидії промисловому шпигунству як складової забезпечення надійності персоналу;

- глибше засвоїти та закріпити теоретичні знання, одержані на лекціях.

- засвоїти методику та техніку виконання превентивних організаційних заходів протидії промислому шпигунству;
- глибше засвоїти та закріпити теоретичні знання, одержані на лекціях.

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ „ ПРОТИДІЯ ПРОМИСЛОВОМУ ШПИГУНСТВУ ”

Змістовий модуль 1. Промислове шпигунство та його вплив на фінансово-економічну безпеку

Тема 1. Промислове шпигунство як загроза для економічної безпеки

- 1.1. Сутність промислового шпигунства
- 1.2. Джерела витоку інформації
- 1.3. Характерні риси промислового шпигунства
- 1.4. Виробництво підроблених товарів та піратських копій як результат промислового шпигунства.

Тема 2. Форми, прийоми та інструменти промислового шпигунства

- 2.1. Найбільш поширені форми промислового шпигунства:
- 2.2. Найбільш поширені прийоми промислового шпигунства
- 2.3. Інструменти промислового шпигунства

Тема 3. Промислове шпигунство в Україні: правові та організаційні аспекти боротьби

- 3.1. Система захисту прав інтелектуальної власності щодо запобігання промислому шпигунству
- 3.2. Захист від недобросовісної конкуренції
- 3.3. Організаційні методи захисту від промислового шпигунства на підприємстві

Змістовий модуль 2. Промислове шпигунство та конкурентна розвідка: порівняльна характеристика

Тема 4. Хакерство в промисловому шпигунстві як загроза для економічної безпеки

- 4.1. Поняття категорії “хакер”. Маніфест хакера
- 4.2. Хакерська етика
- 4.3. Типові кроки для отримання несанкціонованого доступу
- 4.4. Загрози в Інтернеті та методи боротьби з ними

Тема 5. Методи промислового шпигунства та конкурентної розвідки

- 5.1. Промислове шпигунство і конкурентна розвідка
- 5.2. Методи, що використовуються в промисловому шпигунстві
- 5.3. Методи, що використовуються в конкурентній розвідці

Тема 6. Промислове шпигунство у системі світової конкуренції: історичні події та факти

- 6.1. Історія виникнення та розвитку промислового шпигунства
- 6.2. Розвиток промислового шпигунства в країнах Європи
- 6.3. Українська оборонна сфера і промислове шпигунство

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття 1. Промислове шпигунство як загроза для економічної безпеки

- 1.1. Сутність промислового шпигунства
- 1.2. Джерела витоку інформації
- 1.3. Характерні риси промислового шпигунства
- 1.4. Виробництво підроблених товарів та піратських копій як результат промислового шпигунства.

Мета: Визначення поняття протидії промислового шпигунству в контексті економічної безпеки

Питання для обговорення:

1. Системний підхід в протидії промислового шпигунству.
2. Цілі, завдання і функції служби управління персоналом.
3. Людський фактор як основний компонент протидії промислового шпигунству
4. Основні аспекти і рівні вивчення людського фактору.
5. Результати досліджень українських вчених в галузі протидії промислового шпигунству.

Література: 1, 5,6, 12, 16, 22, 30.

Практичне заняття 2. Форми, прийоми та інструменти промислового шпигунства

- 2.1. Найбільш поширені форми промислового шпигунства:
- 2.2. Найбільш поширені прийоми промислового шпигунства
- 2.3. Інструменти промислового шпигунства

Мета: Набуття теоретичних знань та практичних навичок з протидії промислового шпигунству

Питання для обговорення:

1. Управління людськими ресурсами, як технологія в протидії промислового шпигунству управління.
2. Раціоналістичний і гуманістичний підхід в протидії промислового шпигунству
3. Кадровий менеджмент і виклики XXI століття. Вимоги часу до системи управління протидії промислового шпигунству.
4. Стратегічні зміни в протидії промислового шпигунству і їхній вплив на сучасний бізнес.

Література: 1, 2, 5, 6, 13, 17, 33, 38.

Практичне заняття 3. Промислове шпигунство в Україні: правові та організаційні аспекти боротьби

3.1. Система захисту прав інтелектуальної власності щодо запобігання промислового шпигунству

3.2. Захист від недобросовісної конкуренції

3.3. Організаційні методи захисту від промислового шпигунства на підприємстві

Мета: Набуття практичних навичок з планування системи захисту від промислового шпигунства

Питання для обговорення:

1. Концепція „Протидія промислового шпигунству” і її вплив на практику роботи з персоналом
2. Характеристика вимірів протидії промислового шпигунству.
3. Сучасні вимоги до кадрової політики підприємства.
4. Типи протидії промислового шпигунству, їхня стисла характеристика.
5. Етапи побудови політики протидії промислового шпигунству
6. Урахування зовнішніх і внутрішніх факторів, що діють на організацію в кадровій політиці.

Література: 3,5,6, 10, 17, 19.

Практичне заняття 4. Хакерство в промисловому шпигунстві як загроза для економічної безпеки

4.1. Поняття категорії “хакер”. Маніфест хакера

4.2. Хакерська етика

4.3. Типові кроки для отримання несанкціонованого доступу

4.4. Загрози в Інтернеті та методи боротьби з ними

Мета: Характеристика методів та форм стимулювання персоналу

Питання для обговорення:

1. Хто такі хакери і які загрози вони несуть?
2. Поняття й етапи отримання несанкціонованого доступу.
3. Зміст хакерської етики
4. Система протидії хакерським атакам.
5. Сутність боротьби з загрозами в Інтернеті, рекомендації щодо використання їх на практиці.

Література: 1,4,5,6, 9, 18, 23, 27, 29, 31, 32, 37.

Практичне заняття 5. Методи промислового шпигунства та конкурентної розвідки

- 5.1. Промислове шпигунство і конкурентна розвідка
- 5.2. Методи, що використовуються в промисловому шпигунстві
- 5.3. Методи, що використовуються в конкурентній розвідці

Мета: Вивчення іноземного досвіду з питань забезпечення надійності персоналу

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика методів протидії промисловому шпигунству.
2. Агентурні методи
3. Теорія „Протидія промисловому шпигунству ” й обґрунтування необхідності його впровадження в сферу управління персоналом на терені України.
4. Загальна характеристика психологічних прийомів, технік, які використовуються при протидії промисловому шпигунству.

Література: 2,5,6, 8, 19, 25, 29, 30.

Практичне заняття 6. Промислове шпигунство у системі світової конкуренції: історичні події та факти

- 6.1. Історія виникнення та розвитку промислового шпигунства

6.2. Розвиток промислового шпигунства в країнах Європи

6.3. Українська оборонна сфера і промислове шпигунство

Мета: Вивчення іноземного досвіду з питань забезпечення надійності персоналу

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика особливостей рейдерської атаки українців.
2. Конкурентна розвідка.
3. Значення протидії промислового шпигунству, зразків поведінки людей у сфері управління безпеки.

Література: 2,5,6, 15, 19, 20, 25, 28, 29, 33, 36.

КОМПЛЕКСНЕ ПРАКТИЧНЕ ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Комплексне практичне індивідуальне завдання з дисципліни “Протидія промислового шпигунству” виконується самостійно кожним студентом. Мета виконання комплексного практичного індивідуального завдання полягає у глибокому самостійному вивченні методів забезпечення надійності персоналу.

Виконання комплексного практичного індивідуального завдання необхідно починати з вивчення відповідних розділів підручників, навчальних посібників, тощо, що наведена у переліку рекомендованої літератури, а також додаткової літератури, практичних матеріалів, які студент повинен знайти і опрацювати самостійно.

Робота може пропонуватися студентам в якості написання практичного завдання (в якості формування стратегії), доповіді-реферату та підготовки презентації на обрану тему. Робота повинна бути написана студентом самостійно, своїми словами. Забороняється переписувати підручники, нормативні акти тощо. Цитування робіт окремих авторів необхідно наводити з посилання на джерела їх опублікування, який

наводиться в кінці роботи у списку використаної літератури. Обсяг роботи повинен становити 20-25 сторінок печатного тексту через 1,5 інтервали.

У випадку підготовки презентації, вона повинна включати від 10 до 15 слайдів та бути продемонстрованою в присутності інших студентів. У тих випадках, коли робота повертається студенту для виправлення помилок, нова робота повинна представлятись для перевірки разом з поверненою.

Завдання:

А. Підготувати реферативну доповідь про приклади промислового шпигунства в різних країнах / компаніях світу (країна/компанія/підприємство надається викладачем).

Б. Підготувати презентацію з дослідження конкретного виду інструментів промислового шпигунства :

- спеціальна звукозаписуюча апаратура;
- прилади для зняття інформації з телефонних ліній зв'язку;
- міні-радіозакладки;
- апаратура для зняття інформації з вікон за допомогою лазерних випромінювачів;
- навідні мікрофони;
- спеціальні системи спостереження і передача відеозображення;
- спеціальна фотоапаратура;
- прилади спостереження;
- прилади нічного бачення;

- апаратура для виявлення радіоактивного та іншого випромінювання тощо)

з використанням блок–схем, за наступними розділами:

1. Дати характеристику приладу. Оцінити рівень небезпеки на підприємстві. В яких країнах використовується найчастіше?

2. Визначити основні загрози безпеки на підприємстві, де такий прилад встановлено.

В. Сформуйте можливу стратегію протидії промислового шпигунству на підприємстві

САМОСТІЙНА РОБОТА З ДИСЦИПЛІНИ „ПРОТИДІЯ ПРОМИСЛОВОМУ ШПИГУНСТВУ”

Метою виконання самостійної роботи є глибоке вивчення методів забезпечення надійності персоналу.

Виконання самостійної роботи необхідно починати з вивчення відповідних розділів підручників, навчальних посібників, наукових джерел тощо, що наведені у переліку рекомендованої літератури, а також додаткової літератури і практичних матеріалів, які студент повинен знайти і опрацювати самостійно. Кількість годин вказана для денної та заочної форми відповідно).

1. Всесвітня організація детективів.
2. Міжнародна служба безпеки і розслідувань.
3. Концепція „Протидія промислового шпигунству” і її вплив.
4. Створення умов для підготовки та проведення терористичних і диверсійних акцій.
5. Моніторинг персоналу як механізм протидії промислового шпигунству.

6. Підробка товарів.
7. Маркетинг персоналу, його роль, місце в протидії промислового шпигунству.
8. Інструментарій промислового шпигунства.
9. Легальне промислове шпигунство.
10. Загальна характеристика психологічних прийомів, технік, які використовуються при протидії промислового шпигунству.
11. Діяльність конкурентної розвідки на підприємстві.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ТРЕНІНГУ З ДИСЦИПЛІНИ „ ПРОТИДІЯ ПРОМИСЛОВОМУ ШПИГУНСТВУ”

Тренінг включає в себе:

1. Тематика: Формування системи протидії промислового шпигунству на підприємстві.
2. Порядок проведення:
 - обравши підприємство відповідного регіону (міста, країни), проаналізувати загрози виникнення промислового шпигунства;
 - навчитися визначати потенційні небезпеки (зовнішні та внутрішні фактори);
 - запропонувати превентивні методи щодо запобігання промислового шпигунства.
3. Рекомендована література: 1-38.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ „ ПРОТИДІЯ ПРОМИСЛОВОМУ ШПИГУНСТВУ” ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

1. Якщо стався випадок і грабіжники втекли з місця, то служба безпеки повинна забезпечити:

А. Повідомлення у пресу

Б.Відпустити свідків

В. Непорушність доказів

Г.Закриття території

2. Функціональна безпека інформаційно-комунікаційних систем базується на таких підвидах безпеки:

А. Технологічній, логічній і фізичній

Б. Технічній і фізичній

В. Технологічній і логічній

Г. Технічній, логістичній і фізичній

3.Для забезпечення якого виду безпеки активно застосовуються сучасні програмні засоби боротьби з вірусами, захисту від несанкціонованого доступу, системи ідентифікації та кодування інформації?

А.Технологічної

Б.Технічної

В.Фізичної

Г.Логічної

4. Причинами збоїв у роботі комп'ютерних систем є:

А. Помилка апаратури чи програми

Б.Низька напруга

В.Інтернет

Г.Кодування

5.Яка ознака повинна викликати підозру при отриманні листа?

А. Товщина листа від 3-х мм і більше, при цьому в ньому є окремі потовщення

Б. Лист у темному конверті

В.Лист з іноземної країни

Г. Погано видно печатку на марках

6. Яка ознака повинна викликати підозру при отриманні листа?

А. Наявність запаху парфумів

Б. Наявність незвичайного запаху (мигдалю, марципана, паленої пластмаси і ін.)

В. Наявність плям на конверті

Г. Наявність запаху «підвального приміщення»

7. Яка додаткова ознака повинна викликати підозру при отриманні листа?

А. Наявність надпису різними кольорами

Б. Наявність написів типу “особисто в руки”, “розкрити тільки особисто”, “вручити особисто”, “таємно”, “тільки директорові (власникові, голові)”

В. Відсутність індексу

Г. Загнуті кутики конверта

8. Яким чином потрібно організувати маршрут добирання на роботу?

А. Їздити постійно одним маршрутом

Б. Працювати вдома

В. Ходити на роботу пішки через маленькі вулички

Г. Уникати постійних маршрутів поїздок на роботу і з неї

9. Якщо в салон автомобіля закинули пляшку із запалювальною сумішшю, необхідно...

А. Зупинитися

Б. Відкрити пляшку і перевірити, що це за суміш

В. Зупинитися, щоб викинути пляшку

Г. Не зупинятися

10. Який телефон найчастіше прослуховується?

А. Мобільний приватний

Б.Робочий

В.Домашній

Г.Телефон дружини (чоловіка)

11. Людина, яка знаходиться у владі злочинців – це...

А.Грабіжник

Б.Заручник

В.Доброволець

Г.Голова мафії

12.Яка відповідальність передбачена за злочини, що порушують вимоги законодавства про збереження комерційної таємниці?

А.Кримінальна

Б.Адміністративна

В.Цивільна

Г.Дисциплінарна

13. Промислове шпигунство, якщо воно заподіяло великі матеріальні збитки суб'єкту підприємницької діяльності, карається наступним чином

А. Позбавленням волі на термін до 2 років чи штрафом від 300 до 400 мінімальних розмірів заробітної плати

Б. Позбавленням волі на термін до 1 року чи штрафом від 100 до 200 мінімальних розмірів заробітної плати

В. Позбавленням волі на термін до 5 років чи штрафом від 500 до 600 мінімальних розмірів заробітної плати

Г. Позбавленням волі на термін до 3 років чи штрафом від 300 до 500 мінімальних розмірів заробітної плати

14. Сукупність економічних показників діяльності суб'єкта, що характеризують його майно, зобов'язання, господарські операції та кінцеві

фінансові результати на основі даних бухгалтерського обліку і звітності становлять...

- А. Економічний стан правопорушника
- Б. Фінансовий стан правопорушника
- В. Психологічний стан правопорушника
- Г. Майнове зобов'язання правопорушника

15. Здійснення суб'єктами господарювання — юридичними особами та їх об'єднаннями дій, визначених законом як недобросовісна конкуренція, спричинює накладення на них Антимонопольним комітетом України, його територіальними відділеннями штрафів у розмірі...

- А. До 2 % виторгу від реалізації товарів, робіт, послуг господарюючого суб'єкта, за останній звітний рік, що передував року, у якому накладається штраф
- Б. До 3 % виторгу від реалізації товарів, робіт, послуг господарюючого суб'єкта, за останній звітний рік, що передував року, у якому накладається штраф
- В. До 4 % виторгу від реалізації товарів, робіт, послуг господарюючого суб'єкта, за останній звітний рік, що передував року, у якому накладається штраф
- Г. До 5 % виторгу від реалізації товарів, робіт, послуг господарюючого суб'єкта, за останній звітний рік, що передував року, у якому накладається штраф

16. Неправомірне використання фірмового найменування, знака для товарів і послуг чи будь-якого маркування товару, неправомірне копіювання форми, упакування, зовнішнього оформлення, а також імітація, копіювання, пряме відтворення товару іншого підприємця, самовільне використання його імені зумовлюють накладення штрафу в розмірі...

- А. До 50 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян
- Б. До 30 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян
- В. До 20 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян
- Г. До 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян

17. Суб'єктом незаконного використання відомостей, що містять комерційну таємницю, може бути особа, яка досягла...

- А. 18 років
- Б. 21 року
- В. 14 років
- Г. 16 років

18. Хто має право порушувати кримінальні справи за фактами промислового шпигунства або розголошення комерційної таємниці?

- А. Прокуратура та орган дізнання
- Б. Суд та прокуратура
- В. Суд, прокуратура і орган дізнання
- Г. Суд та орган дізнання

19. Відповідно до Кодексу законів про працю України стосовно штатних співробітників підприємства, що припустили порушення встановлених на підприємстві режиму, порядку і правил збереження комерційної таємниці, можуть застосовуватись такі види стягнень:

- А. Переведення на іншу посаду
- Б. Позбавлення волі
- В. Штраф
- Г. Догана, позбавлення премій

20. Отримання, використання, розголошення комерційної таємниці, а також конфіденційної інформації з метою заподіяння шкоди діловій

репутації або майну іншого підприємця становить адміністративне правопорушення і тягне за собою адміністративне стягнення у вигляді накладення штрафу у розмірі:

- А. Від 5 до 9 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян
- Б. Від 3 до 5 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян
- В. Від 3 до 4 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян
- Г. Від 5 до 6 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ З ПОПЕРЕДЖЕННЯ ПРОЯВІВ ПРОМИСЛОВОГО ШПИГУНСТВА НА ПІДПРИЄМСТВІ

1. Дати коротку характеристику стану українського законодавства в галузі захисту від промислового шпигунства. Які доповнення до українського законодавства з цього питання Ви запропонували б?

Законодавче визначення промислового шпигунства в сучасному законодавчому полі України обумовлене наступними законодавчими актами:

Господарський Кодекс України;

Кримінальний Кодекс України;

Кримінальний Кодекс України;

Закон України “Про інформацію”;

Закон України “Про захист від недобросовісної конкуренції”;

Підказка: Згідно з “Господарським Кодексом України”:

Стаття 32. Недобросовісна конкуренція

2. Поясніть як за допомогою спостереження за підприємством можна визначити, що воно виробляє.

1. При зовнішньому контактному спостереженні, якщо дозволяють умови, найбільший обсяг інформації про підприємство та його продукцію можна дізнатися :

- а) при бесідах в відділі кадрів про можливе працевлаштування;
- б) при наявності доступу в відділ збуту продукції – проведення спеціальних бесід по можливому придбанні продукції підприємства;
- в) при аналізі запрошення на роботу (об'яви);
- г) при підслуховуванні та вступі в неформальний контакт з працівниками підприємства;
- д) при працевлаштуванні охоронником чи ремонтником в гаражний кооператив працівників підприємства та вступі в неформальний контакт;
- е) при спробі купити крадену готову продукцію у працівників підприємства.

Зовнішнє безконтактне спостереження за підприємством дозволяє:

3. Як потрібно було б захистити від промислового шпигунства Ваше підприємство?

Для захисту підприємства необхідно:

провести детальне обстеження циркуляції на підприємстві інформації з обмеженим доступом – ІОД (комерційної таємниці) та розробити модель загроз для інформації для об'єкта інформаційної діяльності;

провести детальне обстеження технологічних процесів поставки сировини, виготовлення виробів та їх складування і транспортування споживачам, розробити модель загроз для розголошення інформації про вхідні компоненти, обладнання та технологічні процеси, несанкціоноване заволодіння готовою продукцією;

на основі виявлених загроз матеріальним об'єктам та технологічним процесам розробити плани територіального захисту фізичних об'єктів підприємства (план контрольованої зони та технологічних пристроїв контролю в ній – захисні інженерні споруди, сигналізація, освітлення, відеоспостереження, контрольно-пропускна система, металошукачі на КПП, камера схову габаритних та нестандартних речей відвідувачів підприємства);

на основі виявлених загроз зняття чи розголошення комерційної інформації обмеженого доступу розробити плани захисту мовної інформації від радіоелектронної розвідки, захисту інформації, що циркулює в телекомунікаціях та лініях провідного зв'язку, використання шифраторів мобільного зв'язку, захисту інформації в комп'ютерних системах класу АС-1 (автономні комп'ютери) та класу АС-2 (локальна обчислювальна мережа) від доступу через мережу класу АС-3 (глобальні системи Інтернет) та радіоелектронних систем дистанційного зняття інформації при обробці сигналів побічних електромагнітних випромінювань апаратури (екранування та радіозашумлення приміщень з важливими системами обробки ІОД)

4. Як можна організувати захист провідних фахівців вашого підприємства від нападу та промислового шпигунства?

1. Повсякденна практика показує, що до погроз фізичної безпеки особистості належать наступні:

- викрадення й погрози викрадення співробітників, членів їхніх родин і близьких родичів;
- психологічний терор, погрози, залякування, шантаж, вимагання;
- напад з метою заволодіння коштами, цінностями й документами, убивство або погроза його здійснення.

Можна виділити чотири етапи в організації злочину проти особистості. Вони розділені в часі, відбуваються послідовно протягом тривалого періоду й застосовуються майже в будь-яких злочинах, якщо звичайно він не відбувається спонтанно. Тому що ці етапи проявляються незмінно, знання їх послідовності дає потенційній жертві досить часу для усвідомлення реальності погрози й вживанню заходів для її запобігання:

5. Провести комплексний аналіз конкурента з використанням інформації, яка друкується і подається у засобах масової інформації.

1. На сьогодні найбільш інформативним джерелом інформації для економічної розвідки з використанням відкритих джерел інформації є:

- Інтернет- сайт власне підприємства, яке, наслідуючи маркетингову політику розширення ринку збуту, дає основні характеристики свого підприємства;
- Інтернет- сайт <http://www.smida.gov.ua> – Державної комісії по цінним паперам та фондовому ринку, на якому наведені формалізовані економічні звіти емітентів цінних паперів (акціонерних товариств).
- Інтернет- сайт <http://www.pfts.com.ua> – ПФТС – першої фондової торгової системи, на якому наведені поточні курси та динаміка котирування акцій підприємств та формалізовані економічні звіти емітентів цінних паперів (акціонерних товариств).

СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ З ПИТАНЬ ПРОТИДІЇ ТА БОРОТЬБИ З ПРОМИСЛОВИМ ШПИГУНСТВОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ

ЗАВДАННЯ 1

Вітчизняний виноробний завод колективної форми власності підпорядкований Держсадвинпрому України. Асортимент продукції, що випускається: тихі вина (ординарні і марочні), міцні напої, шампанські вина та вермути. Продукція виноробного заводу відома в багатьох країнах світу. Сировинною базою підприємства є Автономна Республіка Крим, Закарпатська, Одеська, Херсонська та Миколаївська області.

На заводі два основних цехи (марочних вин і ординарних вин) і два допоміжних (автотранспортний і склотарний). У цеху марочних вин встановлено 2 лінії з денним випуском продукції – 2 350 шт. за зміну; в цеху ординарних вин встановлено 2 лінії по випуску тихих вин (випуск 2 600 шт. за зміну) і 1 лінія по виробництву шипучих вин (випуск 1 400 шт. за зміну). Головними конкурентами заводу є: Київський, Харківський, Одеський, Артемівський заводи шампанських вин, Інкерманський винзавод, АТ "Масандра", АТ "Київський виробничий завод "Укрвино".

Нині завдяки талановитим та енергійним спеціалістам розроблено й освоєно групу нових марок ароматизованих вин. Налагоджено також виробництво ігристих (шампанських) вин, які на міжнародних конкурсах завоювали численні почесні нагороди. Це результат співпраці з науково-дослідними, проектно-конструкторськими інститутами й фірмами багатьох країн світу.

Необхідно:

обґрунтувати склад осіб, які будуть залучені в групу з розробки положення про режим доступу до інформації підприємства;

обґрунтувати склад відомостей, які будуть віднесені до категорій конфіденційної та таємної інформації.

ЗАВДАННЯ 2

Вітчизняне підприємство "Будинок моди" займає провідне місце на українському ринку з виготовлення і продажу трикотажної продукції. Підприємство є відносно молодим, але за короткий проміжок часу здобуло прихильність великої кількості споживачів. "Будинок моди" спеціалізується на виробництві жіночого, чоловічого та дитячого трикотажу. Його продукція набула високої популярності та попиту, що обумовлено: якістю, широким спектром асортиментної групи для задоволення різновікових категорій споживачів. В асортиментну групу товарів входять: жіночі ділові та святкові костюми, сукні, светри, брюки, пальто, шарфи, хустки.

Необхідно:

визначити осіб, зацікавлених у діяльності підприємства та спроможних порушити його економічну безпеку, а також коло їх інформаційних потреб;

обґрунтувати склад джерел інформації, якими можливо скористатися з метою порушення економічної безпеки підприємства;

аргументувати перелік економічних рішень, які будуть обґрунтовані за допомогою зібраної інформації.

Результати роботи доцільно оформити у вигляді табл.:

Зацікавлені особи, їх інформаційні потреби та економічні рішення, що порушують безпеку підприємства

| Зацікавлена особа | Інформаційні потреби | Джерела інформації (спосіб отримання) | Економічні рішення, що порушують економічну безпеку підприємства |
|-------------------|----------------------|---------------------------------------|--|
|-------------------|----------------------|---------------------------------------|--|

ЗАВДАННЯ 3

Фірма, головний офіс і заводи якої розташовані у Великобританії, займається виробництвом парфумерних товарів. 70 % прибутку фірма отримує від реалізації оригінальної зубної пасти в різних її модифікаціях. Протягом останніх трьох років близько 65 % збуту зубної пасти припадає на частку однієї з арабських країн Персидської затоки, де ця фірма контролює ринок аналогічної продукції, забезпечуючи собі стійке зростання прибутку за рахунок постійного збільшення збуту зубної пасти.

Інші іноземні виробники зубних паст не виявляють поки що зацікавленості щодо розповсюдження своєї продукції в даній країні, оскільки для цього необхідно пройти певну процедуру реєстрації, а також виконати всі написи на тюбику та упаковці арабською мовою з урахуванням місцевого діалекту. Конкуренція з боку місцевих виробників мінімальна через нерозвинутість їх виробничої бази та більш низьку якість продукції.

Однак тиждень тому в місцевих засобах масової інформації, включаючи радіо та телебачення, розпочалась кампанія з дискредитації продукції фірми на підґрунті помилкового твердження щодо наявності в складі зубних паст, які випускаються, домішок свинячого жиру. В результаті цього збут фірми зменшився на 70 %.

Обґрунтуйте стратегію й тактику виходу підприємства з кризового стану й збільшення його економічної безпеки.

ЗАВДАННЯ 4

Компанія, що спеціалізується на розробці й виготовленні електричних приладів, відмінила привілеї для керівних працівників – усі без виключення співробітники фірми користуються загальною їдальнею, стоянкою автомашин, літають на звичайних пасажирських літаках. Для

керівників немає окремих кабінетів. Усі робочі місця – кімнатки, розділені звуконепроникними перегородками заввишки півтора метри, однакові для всіх – від президента компанії до низових працівників.

Дайте відповіді на такі питання:

1. Чи згодні ви з практикою компанії, чи ні?
2. Що в ній позитивного і що негативного?

ЗАВДАННЯ 5

“Розвиток успішної вітчизняної ІТ-компанії “Квазар-мікро”.

В середині листопада 2012 р. корпорація “Квазар-Мікро” відмітила 22-річчя роботи на українському ринку високих технологій. За оцінками аналітиків, загальна ємність українського ринку інформаційних і комунікаційних технологій у 2012 році становила близько 750 млн. дол. Як бізнес-структура, корпорація об’єднує декілька юридичних осіб. В Україні ЗАТ “Квазар-Мікро” — головна компанія. Її заснував Євген Уткін — нині президент, потім з’явилися інші партнери. Нині у неї близько 30 акціонерів, більшість з них — працівники цієї компанії. Є дочірня компанія “Квазар-Мікро-Техніко”, що здійснює системну інтеграцію та виробництво комп’ютерів. Крім того, ще одна дочірня компанія займається розробкою і виробництвом інтегральних схем та виробів електроніки. Функціонують декілька компаній у Чехії, Угорщині, країнах Балтії. При цьому є фінансовий партнер, який надає можливість компанії розвиватися в Росії і Східній Європі. Обсяг продаж у минулому році становив 250 млн. грн. Тепер головний напрям — системна інтеграція, тобто бізнес-консалтинг, ІТ-консалтинг, бізнес-додатки, система управління підприємством, комп’ютерні мережі. Значні кошти інвестуються у виробництво комп’ютерів. 19 листопада 2012 року ЄБРР виділив корпорації кредит в сумі 8 млн. дол. на добудову нового заводу з

виробництва комп'ютерів, потужністю 200 тис. комп'ютерів за рік. За словами президента корпорації Євгена Уткіна, в найближчі декілька років персонал буде використовувати нагромаджений досвід для повномасштабної експансії на ринки Росії та країн Східної Європи. До того ж корпорація намагається виступати не як виробник комп'ютерів або дистриб'ютор, а як сервісна консалтингова компанія.

Питання до ситуації

1. Які загрози можуть виникнути для компанії на іноземних ринках?
2. Проаналізуйте сильні та слабкі сторони компанії, загрози та можливості (SWOT аналіз) в контексті захисту від промислового шпигунства.
3. Перерахуйте законодавчі акти, котрими повинна керуватися компанія при виході на ринок Східної Європи та Росії.

ЗАВДАННЯ 6

“Таємниця успіху IBM”.

Успіх IBM часто забезпечували не технологічні нововведення. Нажаль, у багатьох випадках вони були не серед перших при їх втіленні, і технологія стала менш важливою, ніж методи збуту та продажу. IBM систематично продавали більше, ніж ті, хто мав кращу технологію, оскільки знали, як і що пояснити клієнту, як допомогти у впровадженні машини і як прив'язати його до себе після її придбання. Вдалий підхід до збуту — системне знання. Водночас слід нагадати, що у виробництві персональних комп'ютерів гігант IBM спочатку відставав від своїх конкурентів, піддавався фірмам-піонерам, але вже через три роки існування втричі перевищила їх. Цьому сприяло використання внутрішньо фірмових стандартів і збереження сумісності з машинами більш високого класу, що дало можливість споживачам використовувати накопичений за десятиріччя

банк програм. Отже, сьогодні перевага ветерана комп'ютеро будівництва перед новачками незаперечна.

Питання до ситуації

1. Які загрози можуть виникнути для компанії на іноземних ринках?
2. Проаналізуйте сильні та слабкі сторони компанії, загрози та можливості (SWOT аналіз) в контексті захисту від промислового шпигунства.
3. Зробіть висновки та запропонуйте шляхи удосконалення системи захисту від промислового шпигунства для підприємства.

ЗАВДАННЯ 7

“McDonald's вперше став збитковим”.

Найкрупніша у світі мережа швидкого харчування McDonald's вперше завершила перший квартал 2013 року зі збитком. Основною причиною є масштабна програма реструктуризації бізнесу, в ході якої компанія змушена була закрити сотні закусочних по всьому світу і звільнити тисячі працівників. В період з квітня по грудень 2012 р. збитки становили 343,8 млн. дол., що еквівалентно середньому зниженню вартості акцій на 27%. Тобто збитки IV кварталу значно перевищили загальний прибуток 2011 року, який становив 271,9 млн. У 2012 році компанія зазнала збитків, пов'язаних з втратою трьох прибуткових ринків в Латинській Америці, а також від закриття закусочних в Японії та США. При цьому глава McDonald's Джим Кантклупо заявив, що його компанія має намір і в поточному році закрити закусочні в цих країнах. Мережа, що включає 30 тис. ресторанів по всьому світу, не змогла зупинити істотне падіння темпів зростання продажів на найбільшому з її ринків — у США, де цей показник знизився на 1,3%, а поза межами Штатів — на 1,6%. На думку аналітиків, основною причиною є недобросовісна конкуренція на американському ринку швидкого харчування, яка останнім часом дуже

загострилася: все більшої ваги набирають конкуренти McDonald's — Burger King, Wendy's і Taco Bell. У закінченому кварталі 2012 року акції McDonald's втратили в ціні майже 14% при загальному зростанні на американському фондовому ринку. І навіть останні заходи — новий рівень “цінової війни”, масові звільнення персоналу та залишення малоприбуткових ринків — не допомогли. Не дивлячись на зниження популярності фаст-фудів, закриваючи ресторани в одних країнах, McDonald's не відмовляється

Питання до ситуації:

1. Дайте визначення ситуаційної стратегії та тактики і наведіть приклад відповідно до запропонованої ситуації.
2. Оцініть, наскільки правильне рішення прийняло керівництво McDonald's. Обґрунтуйте відповідь.
3. Які фактори промислового шпигунства можна відслідкувати в ситуації?
4. Які загрози можуть виникнути для компанії на іноземних ринках?
5. Проаналізуйте сильні та слабкі сторони компанії, загрози та можливості (SWOT аналіз) в контексті захисту від промислового шпигунства.
6. Зробіть висновки та запропонуйте шляхи удосконалення системи захисту від промислового шпигунства для підприємства.

ЗАВДАННЯ 8

Товариство “Весна”

Спільне українсько-швейцарське товариство “ВЕСНА” є фіналістом 4-го Українського національного конкурсу з якості у номінації “Великі підприємства”, член Клубу лідерів якості України з 2013 року. Рік заснування — 1945. З 29 листопада 1983 року — продовжило свою діяльність як СУШАТ “Весна”. Кількість працюючих — 803 особи. Основні види діяльності: розробка та виробництво жіночого та чоловічого

одягу.”Весна” є одним із провідних підприємств легкої промисловості України. Це стабільна, надійна та перспективна фірма, яка володіє значним виробничим, інтелектуальним та фінансовим потенціалом. Діяльність її спрямована на розробку, виробництво, реалізацію та експорт широкого асортименту швейних виробів. “Весна” щорічно виготовляє понад 400 нових моделей високоякісного сучасного одягу. Тільки за рахунок впровадження нової технології та освоєння складної високомодної продукції у 2013 році підприємство отримало 722,4 тис. грн. прибутку. Активна суспільна і підприємницька діяльність президента. В складних умовах функціонування економіки країни “Весна” не скоротило виробництво і не тільки зберегло робочі місця, а й збільшило їх кількість, налагодивши ділові зв'язки з фірмами Німеччини, США, Франції тощо. Було відкрито два висококомеханізовані цехи та створено додаткові робочі місця. Девіз колективу — “Ми одна сім'я, наше підприємство — наш дім, всі наші досягнення та проблеми є спільними”. З метою вивчення передових технологій та сучасного рівня технологічного устаткування щорічно групи спеціалістів відвідують швейні та машинобудівні фірми Німеччини й Іспанії. Це дає можливість вивчати досвід роботи зарубіжних підприємств та вносити пропозиції щодо вдосконалення роботи власних. Нестабільність економічних законів України, інфляційні процеси, падіння купівельної спроможності населення спонукають розробляти стратегічну політику не більше як на п'ять років, а плани – на один рік. З 2012 року практикується прийом на роботу на конкурсній основі згідно наступних критеріїв відбору: освіта, ділові якості, навички та стаж роботи за фахом, перспектива росту, перевірка за критерієм надійності персоналу. Така система значно знизила плинність кадрів та підняла рівень кваліфікації працюючих. Зросла активність персоналу. Так, якщо у 2011 році надходило 1–2 пропозиції щодо покращання роботи та умов праці, то у 2012 — 10, у 2013 — 21 пропозиція. На підприємстві функціонують продуктовий магазин, медпункт (стоматологічний, терапевтичний,

гінекологічний кабінети, офтальмолог, масажист), працює тренувальний зал. Один раз в два роки проводиться комплексний медогляд працівників. Надається житло працівникам (у 2013 р — 27 квартир). Виплачуються дивіденди, 13-та та 14-та зарплати. Стратегія підприємства розрахована на публічність звітності та відкритість даних, яка Для оцінювання рівня задоволення потреб споживачів проводиться щорічне анкетування, яке дозволяє вивчати споживчий попит, задоволеність якістю та дизайном продукції. Підприємство веде постійне спостереження за дотриманням конфіденційності секретів виробництва, ноу-хау та раціоналізаторських пропозицій. Наявна висококваліфікована системи відеоспостереження. Згідно з відгуками постійних споживачів з Німеччини, продукція користується значним попитом. Відповідно збільшилися обсяги реалізації продукції “Весна” поза межами держави. Щорічно товариство збільшує кількість робочих місць, забезпечуючи молодь та інвалідів робочими місцями (з 2009 року — 190 робочих місць). Виділяються кошти для надання допомоги більш ніж 15 товариствам, інвалідам, дитячим будинкам та будинкам для престарілих. У 2013 році отримано прибутку на 3,2 тис. грн. більше запланованого рівня. Середня зарплата одного працюючого складає вдвічі вища, ніж по галузі.

Питання до ситуації:

1. Які загрози можуть виникнути для безпеки компанії на іноземних ринках?
2. Які види стратегічних альтернатив захисту від промислового шпигунства використовує підприємство?
3. Яку конкурентну стратегію реалізує компанія?
4. Проаналізуйте сильні та слабкі сторони компанії, загрози та можливості (SWOT аналіз) в контексті захисту від промислового шпигунства.
5. Зробіть висновки та запропонуйте шляхи удосконалення системи захисту від промислового шпигунства для підприємства.

СЛОВНИК ТЕРМІНІВ ТА ПОНЯТЬ

Асортимент товарів – це сукупність видів, різновидів і сортів товарів, об'єднаних за певною ознакою.

Буклет - складене в “гармошку” (багато разів офальцоване) видання. Може мати різні розміри, обсяги і варіанти фальцювання, однак в розгорнутому вигляді його розмір не може перевищувати розмір стандартного друкованого аркуша.

Виробничий асортимент – це номенклатура товарів, що випускаються промисловими і сільськогосподарськими підприємствами, а також іншими виробниками.

Глибина асортименту - це показник, що відображає кількість варіантів виготовлення кожного виду товару певного асортименту.

Господарський договір – це цивільно-правовий документ, призначенням якого є правове закріплення відносно постійних взаємних економічних обов'язків між незалежними суб'єктами господарювання.

Господарські зв'язки - це система економічних відносин розподілу, обміну і споживання, що виникають між учасниками просування товарів від виробника до споживача.

Густота асортименту – це показник, що відображає тісноту взаємодії товарів різного асортименту з точки зору кінцевого споживання.

Довжина асортименту – це показник, що відображає загальну кількість назв товарів.

Договір контрактації - форма господарських зв'язків між підприємствами і виробниками сільськогосподарської продукції і

заготівельниками цієї продукції для її переробки, збуту і реалізації населенню.

Канал збуту – це шлях товару від виробника до споживача та сукупність фірм чи окремих осіб, які беруть участь в цьому процесі.

Каталог – зброшуроване або переплетене друковане видання, що містить систематизований перелік великої кількості товарів, складений у певному порядку й ілюстрований фотографіями товарів. У текстовій частині міститься докладний опис товарів, що пропонуються, з їх повними технічними характеристиками, також в каталозі містяться відомості про виробника даного товару. Каталог, як правило, розрахований на тривале використання.

Коефіцієнтом оновлення асортименту - відношення кількості видів нових товарів до загальної їх кількості.

Коефіцієнт стійкості асортименту – відношення кількості видів, різновидів товарів, які користуються стійким попитом у споживачів до загальної кількості видів, різновидів цих же однорідних груп.

Комерційна операція представляє собою сукупність прийомів і способів, спрямованих на забезпечення функціонування різних стадій системи товарно-грошового обміну.

Комерційна пропаганда (пабліситі) – це неособистісне стимулювання попиту на товар, послугу або діяльність за допомогою публікацій або сприятливих презентацій на радіо, телебаченні, які оплачуються певними спонсорами.

Комерційна таємниця – право підприємства, організації, банку на засекречення усіх виробничих, торговельних і фінансових операцій та відповідної документації, що охороняється законодавством.

Комерційний процес – процес, пов'язаний зі зміною вартості, тобто з купівлею і продажем товарів.

Комерційний ризик – це ризик, що виникає у процесі підприємницької діяльності через зниження або втрату доходів за нестабільної економічної кон'юнктури, брак надійної інформації про стан ринку.

Кон'юнктура ринку – це економічна ситуація, що склалася на ринку, яка характеризується співвідношення між попитом і пропозицією, а також рівнем цін та товарних запасів.

Ліцензіар – фізична чи юридична особа, яка виступає як продавець ліцензії.

Ліцензіат - фізична чи юридична особа, яка виступає як покупець ліцензії.

Ліцензія – це надання фізичній або юридичній особі права використовувати захищені патентом об'єкти інтелектуальної власності, технологію виробництва, інформацію тощо.

Методи продажу товарів – це сукупність прийомів і способів, за допомогою яких виконуються торговельно-технологічні операції у процесі продажу товарів.

Ноу-хау – це форма інтелектуальної власності у вигляді певної сукупності технічних, економічних та інших знань, втілених у відповідній документації, навичках і виробничому досвіді, що мають комерційну

цінність і необхідні для освоєння нової техніки і технології, впровадження досконаліших методів управління тощо.

Патент на винахід – це свідоцтво компетентного державного або міжнародного органу, яке видається виробнику (розробнику) на його монопольне право розпоряджатися і використовувати винахід.

Підприємство – це самостійний суб'єкт господарювання, створений компетентним органом державної влади або органом місцевого самоврядування, або іншими суб'єктами для задоволення суспільних та особистих потреб шляхом систематичного здійснення виробничої, науково-дослідної, торговельної, іншої господарської діяльності в порядку, передбаченому Господарським кодексом України та іншими законами.

Показник безпеки комерційної діяльності – це сума, на яку підприємство може собі дозволити зменшити виручку від реалізації, не виходячи з зони прибутку.

Портфель замовлень підприємства – це сукупність зібраних воедино різних договорів реалізації продукції, які служать інструментом для досягнення конкретної мети підприємства.

Послуга – це товар, що не набуває матеріально-речової форми і задовольняє певні потреби замовників – особисті і колективні.

Принципи комерційної діяльності - це вихідні положення, основні правила, які відображають природу комерційної діяльності і визначають особливості її організації на ринку товарів і послуг.

Промислове шпигунство – незаконний збір відомостей, що є комерційною таємницею, незаконне використання секретної інформації особою або підприємством, які не уповноважені на те її власником.

Сертифікація продукції - це процедура, за допомогою якої третя сторона дає письмову гарантію, що продукція, процес чи послуга відповідають заданим вимогам.

Специфікація – невід'ємна частина договору, в якій обумовлюється кількість товарів, що підлягають постачанню, розгорнутий асортимент із щоквартальним розподілом і визначенням місячного постачання за строками, передбаченими у тексті договору.

Товар – продукт виробничо-економічної діяльності, або природне багатство, що має вартість і обмінюється на ринку у грошовій формі.

Товарний знак – зареєстроване у встановленому порядку позначення, яке проставляється на товарі або його упаковці для відокремлення товарів, вироблених однією фірмою, від подібних товарів інших підприємств.

Торговий асортимент – це номенклатура товарів, що підлягає продажу в роздрібній торговельній мережі.

Фірмовий стиль (брендинг) – це набір колірних, графічних, словесних і дизайнерських постійних елементів, що забезпечують візуальну і смислову єдність товарів (послуг), всієї вихідної від фірми інформації, її внутрішнього і зовнішнього оформлення.

Широта асортименту – показник, що відображає розмаїття видів товарів, які реалізовує (виробляє) підприємство

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Березин І. Промислове шпигунство, конкурентна розвідка, бенчмаркінг й етика цивілізованого бізнесу // Практичний Маркетинг. — 2015. — № 101. — С.11-14.
2. Демидов Б. Тайный фронт / Б.Демидов, А. Величко, И.Волощук // Національна безпека України. — 2015. — № 7–8. — С. 17–23.
3. Івченко О. Промислове (економічне) шпигунство: конкурентна розвідка й контррозвідка // Юридичний журнал. — 2014. — № 7. — С.21-25.
4. Лойко Д. Промислове шпигунство: [Навч. посібник] / Д.Лойко, О. Пириков, А.Куделіна // Донецьк, 2010. — 210 с.
5. Якубівська Ю.Є. Навчально-методичні матеріали з дисципліни «Сучасні методи забезпечення надійності персоналу» // Укладач Ю.Є.Якубівська. - Тернопіль: ТНЕУ, 2014. — 46 с.
6. Якубівська Ю.Є. Навчальний посібник з дисципліни «Сучасні методи забезпечення надійності персоналу» // Ю.Є.Якубівська. - Тернопіль: ТАЙП, 2014. — 118с.
7. Аширлієва Ш. Промисловий шпіонаж на підприємствах України: правові аспекти боротьби: [Електронний ресурс] / Ш. Аширлієва, Є. Малюкова. - Режим доступу: <http://5fan.info/jgernapolatyujpgqas.html>
8. Бизнес разведка. Внедрение передовых технологий / Кристофер Боган, Майкл Инглиш; пер. с англ.; под общ. ред. Б. Л. Резниченко. — М.: Вершина, 2015. — 328 с.
9. Гончарова Н.О. Підвищення рівнів економічної безпеки підприємства на сучасному етапі / Н.О. Гончарова, Т.М. Головченко // Фінансова криза та шляхи мінімізації впливу її негативних наслідків на економіку області. — Херсон. — 2009. — С. 79.

10. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. № 2341–III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26.
11. Митний кодекс України від 21 квітня 2012 р. // „Голос України”. - №73-74 - 2012.
12. Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26 листопада 1993 року // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 50. — Ст. 472.
13. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України// Відомості Верховної Ради України.-1991.-К 29.
14. Про обмеження монополізму і недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності: Закон України//Голос України.- 1992.- 29 квіт.
15. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 7 червня 1996 р. № 236/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 36.
16. Тимчук Д. Українська «оборонка» і промислове шпигунство: [Електронний ресурс] /Дмитро Тимчук //Військова панорама.- 2012. - Режим доступу: <http://wartime.org.ua/2900-ukrayinska-oboronka-promislove-shpigunstvo.html>
17. Ткачук Т. Ю. Міжнародний досвід організації економічної безпеки підприємств / Т. Ю. Ткачук // Бизнес и безопасность. – 2009. – № 4. – С. 12–15.
18. Ткачук Т. Ю. Сучасні реалії та загрози інформації з обмеженим доступом на підприємстві / Т. Ю. Ткачук. – Право України. – 2011. – № 3. – С. 243–252.
19. Ткачук Т. Ю. Взаємодія служби безпеки підприємства з правоохоронними органами як важлива складова забезпечення інформаційної

безпеки підприємства / Т. Ю. Ткачук // Бизнес и безопасность. – 2010. – № 6. – С. 22–28.

20. Франчук В.І. Загрози корпоративній безпеці як об'єкт дослідження / В.І. Франчук // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – №9. – С.148-154.

21. Якубівська Ю. Є. Вплив промислового шпигунства на сферу інтелектуальної власності / Ю. Є. Якубівська // Зовнішня торгівля: право та економіка. Науковий журнал. - № 3(43) / 2013. -К.: УДУФМТ, 2013. - С.158-162.

22. Якубівська Ю. Є. Передумови формування системи економічної безпеки України в умовах євроінтеграції / Ю. Є. Якубівська //Проблеми трансформаційних економік в умовах глобалізації: матеріали V-ої міжнародної науково-практичної конференції, м.Тернопіль, 25 квітня 2013 р. / ТКІ.; Наук. ред. В.Ф. Мартинюк. – Тернопіль: Вектор, 2013. – С. 136-139.

23. Якубівська Ю. Є. Порушення права інтелектуальної власності як загроза економічній безпеці / Ю.Є.Якубівська // Фінансово-економічна безпека держави, регіону, підприємства: погляд молодих вчених. Матеріали Всеукраїнської наукової конференції студентів і молодих вчених, м.Тернопіль, 11 квітня 2014 р. / ТНЕУ. – Тернопіль, 2014. – С.127-129.

24. Якубівська Ю.Є. Стимулювання розвитку індустрії програмної продукції в контексті формування стратегії імпортозаміщення України / Ю. Є. Якубівська // Вітчизняний та світовий досвід правового регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності / Збірник наукових праць за матеріалами науково-практичної інтернет-конференції, 17-18 квітня 2014 р. / За заг. ред. А.І.Кузьмінського, О.П.Орлюк. – Черкаси: Чабаненко Ю.А., 2014. – С. 73-77.

25. Якубівська Ю.Є. Цільові атаки в контексті промислового шпигунства» / Ю.Є.Якубівська // Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект: сб. науч. тр. - Т.2, Донецк: ДонНУ, 2014. – С. 368-372.

Додаткова література

26. Брединський А. Промислове шпигунство / А. Брединський // Торгово-промислові відомості. – М, 2014. - № 5. – С.33-37.

27. Скрипник Ф. Економічне шпигунство і розвідка / Ф. Скрипник // Фінансовий директор. - К. - 2015. - № 4.- С.11-14.

28. Жаліло Я. Економічна стратегія держави: теорія, методологія, практика: монографія / Я. Жаліло. – К.: НІСД, 2013. – 368 с.

29. Информационный менеджмент: новые технологии // Бизнес-разведка. – 2012. – № 7. – С. 14. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.amulet.ru/articles/2006/07/046373.htm>

30. Мошак Г. Г. Розвиток запобігальної діяльності приватних служб (на матеріалах ФРН і України) / Г. Г. Мошак // Часопис Київського університету права. – 2010. – № 1. – С. 227–232.

31. Нагорна І.І. Організаційно-економічний механізм у забезпеченні стійкої економічної безпеки промислових підприємств: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.04. / Інна Іванівна Нагорна; [Інст-т проблем ринку та економікоеколог.досліджень]. – Одеса, 2008. – 20 с.

32. Украина. Всемирный обзор экономических преступлений [Електронний ресурс] / PWC. – Режим доступу: https://www.pwc.com/ua/en/services/forensic/assets/gecs_2014_report_ukraine_rus.pdf

33. Україна обурена присутністю російських кондитерів при перевірках заводів Roshen, допускаючи промислове шпигунство :[Електронний ресурс] // Корреспондент. net, 2013. - Режим доступу:

<http://ua.korrespondent.net/business/companies/1618128-ukrayina-oburena-prisutnistyu-rosijskih-konditeriv-pri-perevirkah-zavodiv-roshen-dopuskayuchi-promislo>

34. Griffin Robert J. Just Do It: Establishing a Corporate Business Intelligence Function at IBM, Proceedings, SCIP 12th Annual International Conference and Exhibits. – Vol. II. – 2004. – P. 123–133.

35. TRIPS (WTO Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights): <http://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/trips_e.htm>

36. Turaliński, Kazimierz. 2011. Wywiad gospodarczy i polityczny. metodyka, taktyka i źródła pozyskiwania. Radom: "Media Polskie". (446 s.).

37. Ustawa z 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, t. j. Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 ze zm.

38. Ustawa z 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, Dz. U. z 2007 r. Nr 171, poz. 1206, ze zm.

ДЛЯ НОТАТОК